

Programma

Dag 1 Relationale spiritualiteit en mystagogie

Morgen: Universele verbondenheid

- 1 Wat is rouw, mythen en risicofactoren
- 2 Definitieproblemen, medicalisering en diagnostiek
- 3 Zes processenmodel en breed interventieaanbod

Middag: Gecomplieerde rouw en ecofilosofie

- 4 Melancholie en historische context Freud
- 5 Levensverhalen en tweede naïviteit
- 6 Vorm geven aan gebrokenheid

Dag 2 Gecomplieerde rouw en sociaal drama

Morgen: Rouw en gemeenschap

- 7 Expressie als zelfzorg
- 8 Kabbala, spiritualiteit en definitieproblemen
- 9 Leven voorbij de maakbaarheid oefenen

Middag: Rouw en liminaliteit

- 10 Relationale hermeneutiek en communiceren
- 11 Spirituele crisis en gelinkte objecten
- 12 Rituelen doen en zinvol leven

Door wie?

Deze cursus is ontwikkeld door Nieske Willems opgeleid als algemeen geestelijk verzorger (2014), religiewetenschapper (2012), pastoraal werker (2001) en leerkracht kleuter- en basisonderwijs (1983). Als ervaringsdeskundige met gecompliceerde rouw (1978, 1998) en door het combineren van genoemde op elkaar aansluitende opleidingen organiseert zij sinds 2003 diverse individuele en groepsactiviteiten rondom verlies, rouw en vervreemding met behulp van rituelen en kunstzinnige vorming vanuit Hedera centrum voor levensbegeleiding.

Aanmelden

Belangstellenden voor deelname aan de cursus kunnen zich telefonisch aanmelden of via een e-mailbericht.

Kosten

€ 250,00 (inclusief een eenvoudige lunch / excl. BTW).

Kennis maken

Voorafgaande aan de cursus vindt een intake gesprek plaats om wederzijdse verwachtingen te inventariseren.

Accreditatie

Deze cursus wordt door de Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorgers (SKGV) geaccrediteerd.

Hedera centrum voor levensbegeleiding

Wibergstraat 18 8017 GA Zwolle 038-4654484
www.rouwbegeleidinghedera.info
nieskewillems@home.nl KvK 0507384

IBAN: NL92INGB0009698267
t.n.v. Rouwbegeleiding Hedera

*De dingen die we moeten leren
voordat we ze kunnen doen
leren we door ze te doen.*

Gecomplieerde rouw en kunstzinnige vorming

Over de waarde van wetenschap, filosofische en religieuze tradities, kunst en rituelen. Over zelfzorg, naastenzorg en geestelijke verzorging.

Had iemand mij ooit maar verteld dat het gevoel van heimwee en gemis nooit kan overgaan ...

*Die Religion des dritten Jahrtausends
wird mystisch sein oder absterben.*

We hebben "rites de passage" nodig, (...). Dorothee Sölle

Vragen die aan de orde komen zijn o.a.:

- Hoe ging ik in mijn eigen leven om met ervaringen van verlies en rouw en kan ik daarin een groeiproces ontdekken?
- Hoe ga ik in mijn eigen leven om met ervaringen van gebrokenheid of zinloosheid?
- Hoe kan ik met behulp van verhalen en kunst vorm geven aan ervaringen van angst, vervreemding en verlies aan controle?
- Hoe kan ik deze kennis inzetten in mijn eigen leven, als naastenzorg en als zorgverlener?

Wat leer je in de cursus?

Deze cursus maakt deel uit van vier aanvullende onderwerpen rondom verlies, rouw, vervreemding en de waarde van rituelen en kunstzinnige vorming in een mensenleven. Om als individu en / of als zorgverlener los van elkaar te volgen:

- 1 Gecomplieerde rouw en kunstzinnige vorming (2 dagen)
- 2 Rouw, *mystiek van de dood* en ecologie (1 dag)
- 3 Rouw, kinderspel en tweede naïviteit (2 dagen)
- 4 Rouw, rituelen en eindeloos bewustzijn (1 dag)

De lesstof van de cursus is breder toepasbaar dan alleen voor verlies en rouw na het overlijden van een dierbare. Immers ieder mens komt vroeg of laat in het leven in aanraking met ervaringen van verlies. Hoe communiceren we dan met elkaar? Welke woorden, beelden en rituelen hebben we dan tot onze beschikking als zelfzorg, naastenzorg en als zorgverlener?

Tijdens deze cursus wordt het omgaan met ervaringen van rouw verbonden met het thema "kunstzinnige vorming" en het omgaan met rituelen zoals uitgewerkt door onder meer Arnold van Gennep en Victor Turner.

Doel van de cursus

- Het bewust worden van gevolgen van definitieproblemen rond gecompliceerde rouw voor zowel de eigen leefwereld als de samenleving.
- Communiceren over ervaringen van rouw in zowel de privé sfeer als in de werksituatie.
- Het leren inzetten van spirituele diagnostiek als zelfzorg om op eigen wijze breuken in onze levensverhalen te kunnen repareren.
- Vrij leren denken over de waarde van historische en mythische verhalen, rituelen en kunst over leven en dood, goed en kwaad, de strijd om de macht én over veerkracht en saamhorigheid.
- Aanreiken van mogelijkheden voor een divers interventieaanbod bij een spirituele crisis.

Voor wie is de cursus bedoeld?

Voor geestelijk verzorgers en andere belangstellenden

Locatie

Wibergstraat 18, Zwolle

Data en tijd

Maandag 17 januari 2022 en zaterdag 31 januari 2022
Zaterdag 26 februari 2022 en zaterdag 12 maart 2022
van 10:00 - 13:00 / 14:00 - 17:00

Certificaat

Na afloop van de cursus wordt een certificaat als bewijs van deelname uitgereikt na

- actieve deelname aan de vier dagdelen
- actieve deelname aan de creatieve werkvormen
- de bestudering van de opgegeven literatuur

The active "doing" in ritual actualizes the learning most effectively, making it more real than abstract learning". Therese Rando.

Werkwijze

Van de deelnemers wordt verwacht de opgegeven literatuur voorafgaande aan de cursusdag te lezen.

Het boek *Treatment of Complicated Mourning* (1993) van Therese Rando is onze leidraad. Vanuit een psychoanalytische benadering verbindt zij gecompliceerde rouw met het onderscheid *loss*, *grief* en *mourning*, *rites of passage* (Arnold van Gennep) en het belang van een breed interventieaanbod bij een spirituele crisis.

Verder maakt zij vanuit een relationele invalshoek zichtbaar hoe wetenschappelijk onderzoek naar gecompliceerde rouw een historische context heeft te beginnen bij Freud's artikel *Mourning and Melancholia* (1917). Tijdens de cursus zal daarom ook een verbinding worden gemaakt met onze eigen onzekere tijd en Freud's levensverhaal en joodse achtergrond. Een gecompliceerde situatie die werd beïnvloed door toenemend antisemitisme in Wenen, de gevolgen van de eerste wereldoorlog, de Spaanse griep én het ontstaan van de psychoanalyse.

Citaten bij de cursus

De psychotherapeut Onno van der Hart definieert ritueel als volgt: Rituelen zijn - naar hun vorm - voorgeschreven symbolische handelingen die op een bepaalde manier en in een bepaalde volgorde - en al dan niet vergezeld van verbale formules - uitgevoerd moeten worden.

Uit: *Treatment of Complicated Mourning*, Therese Rando (1993). Het ritueel als de ziel van geestelijke verzorging in de psychiatrie. Sjaak Körver (2012).

De hedendaagse mens, inclusief de behandelaar en de geestelijk verzorger, moeten weer leren open te staan voor symbolen en rituelen.

Uit: Het ritueel als de ziel van geestelijke verzorging in de psychiatrie. Sjaak Körver (2012).

De enige zekerheid hoe je moet leven en wat je moet doen kan toch alleen maar opstijgen uit die bronnen die daar bij je zelf in de diepte borrelen

Uit: Het verstoorde leven. Etty Hillesum (1941).

It is indeed a cosmic conception that relates the stages of human existence to those of plant and animal life and, by a sort of pre-scientific divination, joins them to the great rhythms of the universe

Uit: *The rites of passage*. Arnold van Gennep (1960).

(...) als de mythe plaatsmaakt voor weten. Dat vergt rouwarbeid. (...)

Uit: 4 mei voordracht Roxane van Iperen (2021).

Het doel dat ik gaandeweg en tastenderwijs zou willen bereiken, is dat ik eindigheid en eeuwig leven in het denken op één lijn zou kunnen brengen.

Uit: *Mystiek van de dood*, Dorothee Sölle (2003).